

(0138)

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÁ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

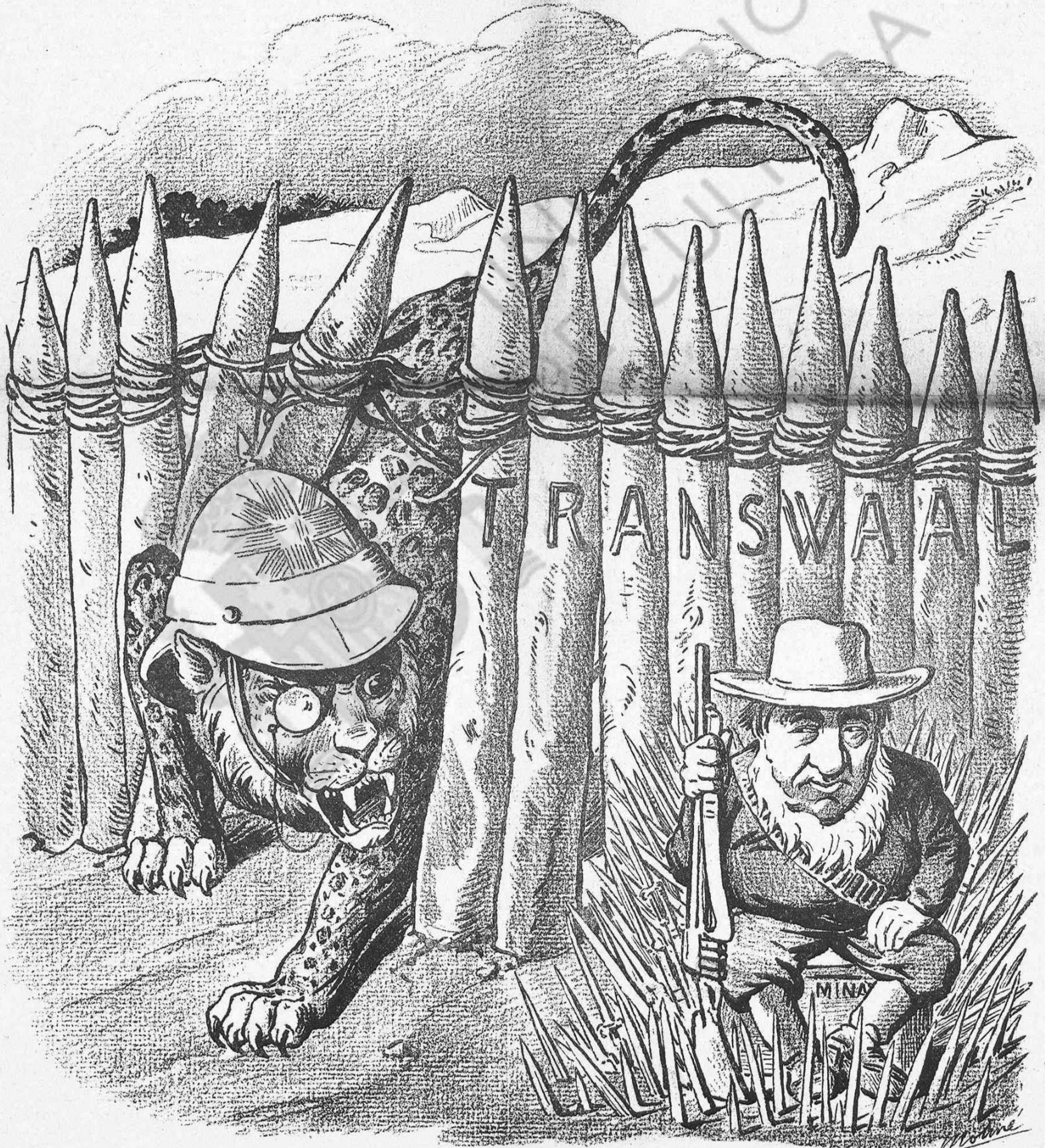
Aquest número 10 céntims de pesseta per tot Espanya

Fora d'Espanya fixarán lo preu los CORRESPONSALS

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: Llibrería Espanyola, Rambla del Mitj, 20, botiga, BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de BARCELONA cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50
Cuba, Puerto-Rico y Estranger. 2'50.

UNA QUESTIÓ PUNXAGUDA (per M. MOLINÉ.)

Avants de dar l' embestida
mirathi ben bé Lleopart,

que al Transvaal hi ha unas castanyas
que costan molt de pelar.

GATALUNYA V 'LS ROTATIUS DE MADRIT

OS periódichs de mayor circulaci6n, y en primer termé *El Imparcial*, fa ja algun temps que han prés de tema á la terra catalana, ab la particularitat que no s' ocupan de nosaltres sense desbarrar de la manera mes llastimosa.

Generalment per tot arreu veuen sombras y amenassas: hasta 'ls seus dits se 'ls hi antoixan separatistas, y no saben reprimir ciertas histéricas alarmas, que si son sinceras son molt de planyer; pero que si fossen ficticias revelarían una estupides insigne, dats los efectes contraproduhents que poden causar. Y no 'ls extranyi la cruesa del nostre llenguatge. Som catalans y al pa pa, y al vi vi.

Resultan contraproduhents las campanyas dels rotatius de Madrit per dos motius:

En primer terme perque difundeixen per tota la naci6n nocions á tota llum falsas respecte al estat actual de Catalunya y á sas verdaderas aspiracions políticas y económicas.

Y en segon lloch perque están fent lo joch de lo que mes ells odian y desprecian: lo joch del catalanisme.

En aquest punt revelan tenir tan malas mans, que quant mes lo masegan, mes l' inflan y l' fan creixer. Son com aquells confiters que baten las claras d' ous per fer merengues, y resulta que 'ls merengues dels rotatius els catalanistas se 'ls menjany y se 'n llepan els bigotis.

Dos qüestions han pres aquests días pel seu compte, pretenent treure'n un gran partit pera excitar en contra de Catalunya l' animadversió del resto de la naci6n espanyola: la qüestió Robert y la qüestió dels gremis.

No hem de fer present aquí que 'l Doctor Robert, com á home públich, no es, ni ha sigut, ni pot ser may sant de la nostra devoci6n. Lo mer fet de desempeñar de R. O. l' Arcaaldia de Barcelona, 'l fa de tot punt incompatible ab las aspiracions democráticas que nosaltres sustentém. Pero 'l Doctor Robert, en lo nostre concepte imparcial, no es com afirman los periódichs de Madrit un separatista, ni molt menos una encarnaci6n catalana del Máximo Gómez de la manigua. Está cansat de dir en los tons que vol cert grau de autonomia y una descentralisaci6n molt amplia, y aixó no s' oposa de cap manera á que continui subsistent la unitat de la patria.

Pero 'l Doctor Robert ha donat probas de tenir alguna independéncia de carácter, y com si avuy aquesta virtut cívicca sigüés un crim, segons lo criteri predominant en las esferas de Madrit ahont á tort y á dret se talla 'l bacallá, ha sigut objecte de tota mena de injurias, y d' ellas se 'n ha fet eco la premsa de gran circulaci6n, ab una lleugeresa sols comparable ab la rapidés ab que funcionan las sevas rotativas, convertidas en máquinas de triturar honras y reputacions molt ben sentadas.

¿Qué ha fet al cap-de-vall lo Doctor Robert? Senzillament: invocar en favor dels seus administrats prescripcions legals que 'ls posan á cubert de un atropello. Aixís ha de procedir tot arcalde que tinga conciencia dels debers que li imposa 'l cárrech que desempeña. Colocar-se al costat del poder autorisat las sevas transgressions de la ley, es mes propi de un esbirro desanimat, que de una autoritat que conviu ab lo poble, quals interessos administra.

¿Per qué 'ls periódichs rotatius en lloch d' obrir l' aixeta grossa de las injurias, no s' han pres la pena de depurar escrupulosament lo sentit jurídic de las prescripcions vigents en materia d' embarchs als contribuyents morosos, esbrinant qui en aquest cas concret té la rahó, si l' arcalde de Barcelona, empenyat en negar la seva autorisaci6n per entrar en lo domicili de aquells, hasta tant que 's compleixin tot los requisits que marcan los reglaments, ó l' Hisenda, que sens dupte per estalviarse feyna, pretén ferho tot al engrós, tancant los ulls á las prescripcions de una ley que tothom vé obligat á cumplir, y en primer terme 'ls que l' han dictada?

¿Será que 'ls periódichs rotatius, en son odi á una autoritat catalana, no troban millor camí, que posarse resoltament al costat dels atropelladors de las garantías legals?

¿Valenta campanya están fent, donchs, en un país sotmés á perpétuo régimen de arbitrariedad y desgabell, y tan necessitat de que 's crehin fortas corrents de opini6n pública en contra del etern despotisme gubernamental, causa eficient de todas las desgracias que afigeixen á la naci6n espanyola!

Ab la mateixa injusticia y ab la mateixa insensatés que al Dr. Robert combaten l' actitut dels gremis barcelonins, per negarse á satisfacer la contribuci6n, mentres lo govern no moralisi l' administraci6n pública.

Vamos á veure ¿de quin altre medi pot valerse un país pera fer sentir las sevas aspiracions honradas, quan ni 'l recurs li queda d' enviar los seus represen-

tants á las Corts, desde 'l moment que 'ls que manan y 'ls cacichs li estafan el vot? ¿Qué volen els que 'l censuran per defensarse ab els únichs medis que li quedán? ¿Que agafi un arma y 's fassa matar com un ximple? Menos lograría aixís lo que 's proposa, que tancant la bossa als que malbaratan lo fruyt de las sevas suadas, als que han fet de la possessió del poder una especie de patrimoni de dos camarillas insustituhibles.

Si una revoluci6n eficaç ha de realisarse á Espanya, que acabi de una vegada ab tots los vicis y abusos entronisats en las esferas del govern y de l' administraci6n, aquesta l' han de fer los contribuyents, encaran: se ab los mals governants y ab los péssims administradors y dihentlos:—Desde 'l moment que no 'm serviu y no tinch altre medi de despedirvos, no 'us pago.

Aixó es lo que están fent els gremis de Barcelona, marcant una via de salvaci6n á tots los contribuyents de la Península.

Y la premsa rotativa de Madrit se coloca al costat del govern y en contra dels contribuyents.

Que ho fassa *El Imparcial* fins á cert punt s' explica. Periódich de negoci al fi, es per las sevas mudansas estupendas, lo camalle6 de la premsa espanyola. Casi no 's comprén que pugua exercir la mes mínima influencia en l' opini6n pública un periódich que ho ha sigut tot, republicá y monárquich, fusionista y conservador lliberal, incu ador un día de la dictadura de 'n Polavieja, y enemich implacable poch temps després del general cristiá, tant bon punt li han fet ballar davant dels ulls una cartera de ministre. Avuy, davant de la cartera que li ensenya en Silvela com per divertir-se, en Gasset remena la qua com un gosset d' ayguas.

—Lladra Gasset, contra l' Arcalde de Barcelona.—Y 'l gosset:—Bub... bub!

—Lladra contra Catalunya!—Y 'l gosset lladra enrabiat y ensenyant las dents.

—Lladra contra aquests malehits gremis barcelonins que m' están esbullant el marro... ¿Lladra mes fort que may!...—Y 'l gosset, esforsantse tot lo que pot:—¡Bu... bu... bu... bup!...

Un periódich que accepta semblant paper, no es digne de que ningú fassa 'l cas mes mínim de las sevas apreciaciones. ¿Qué li importa al país que 'l Gasset ó 'l gosset, al últim atrapi la cartera?

Lo estrany es que segueixi una conducta parescuda un periódich com *El País*, que sempre ha blasonat de revolucionari.

¿Es que ab els anys que porta de conspirar més ó menos de per riure, no s' ha convensut encare de la inutilitat de trucar á las portas dels quartels, que avuy desdenyi y censuri l' actitut francament revolucionaria dels contribuyents de Barcelona?

Donchs ha de saber y entendre qu' en aquest país de vano tenen avuy millor voluntat y potser mes forza pera fer una revoluci6n radical, las mitjas canas dels botiguers que 'ls mausers de las tropas.

Tal vegada 'l País, que al cap y al últim respira sols l' atmósfera del Madrit oficial tem més la trascendencia de aqueixa revoluci6n realisada pels que 's negan á pagar los tributs á un govern qu' en lo seu concepte no 'ls mereix, que no pas l' alcans de un cop de forza realisat per medi de un pronunciament militar. Perque mentres aquest deixaria en los fogons las marmiras de la cuyna y ben parada la taula, limitantse sols á un cambi de comensals, l' altre podria arribar á produhir un verdader daltabaix que afectés á tot l' organisme del Estat. Si es aixís, bo será que 'l periódich democrátich no perdi mes el temps, enganyant á ningú. No es revolucionari com ell se figura... es un element mes de aqueix Madrit, sense ideas ni creencias, de aqueix Madrit que ab los seus abusos, ab los seus despilfarros, ab las sevas imprevisi6ns, ab los seus egoismes, ab la seva supina ignorancia y ab las sevas pretensions insufribles, está donant cada día la rahó... fins als catalanistas.

O si no diguis: ¿en qué s' apoyan aquests principalment? ¿En la virtut de las sevas doctrinas anacrónicas, reversió á uns temps que foren pera no tornar, ó en los exemples cada vegada mes irritants que donan desde Madrit els que manan y 'ls que fins trobantse á l' oposici6n com *El País* 'ls secundan, quan veuen amenassats los privilegis de Madrit?

Y si ha de venir al últim un desgabell tremendo ¿a qué sera degut? ¿Als separatistas... ó als separadors?

P. K.

IAL AFRICA, MINYONSI

Cant de guerra

Germans de Catalunya, hereus del altiu Jofre, lloosen vostras esconas, las dagas afleu, que un poble germá nostre reclama vostra ajuda per defensars' d' un monstre que cinich l' ha retuda pera sos furs robarli, pera ofegar sa veu.

Al Sur de la ardent Africa els lliures transvalesos sa terra y són llenguatge defensarán com braus; corremhi els fills dels pobles junyits al jou tiránich de un opressor estúpit, hipócrita y vessánich

que vol, per enlayrarse, fé un pedestal d' esclaus.

Els lliures fills d' Orange, son digne lloch ja ocupan; ja hi van els de Finlandia; Polonia hi es de cor; y fins la esclava Irlanda, la verje Erin, lligada al carro d' Inglaterra, prepara una pitrada per desjunyirse y corre á batre al opressor.

¡Fills braus de Catalunya! Un lloch honrés ens guardan al costat seu, els pobles que volen libertats; lluytem junts ab coratje, avuy pels transvalesos, y quan voldrán, venjantse, los nostres cors ofesos tindrem al costat nostre als pobles deslliurats.

Deixemnos de cants místichs que l' esperit caponan; prou murgas floralescas, y planys, y «Segadors»; arreconem las liras y al puny posems las dagas, que som á l' hora santa de dá á la llengua vagas y fer que irats treballin els brassos venjadors.

Soldats de tota mena que ab fé y ab entussiasme la causa catalana enérgichs defensau, valents orfeonistas, virils y ardents poetas, genis del art, apóstols de la tribuna. atletas, companys periodistas, ungitos d' un Deu de pau;

tots quants ab la paraula, la ploma ó la batuta canteu als pobles lliures y traballeu ab fé per rompre las cadenas qu' encare servan rassas, tots quants ay méu al débil sens pó á las amenassas del fort que vol robarnos sens ánima ni fré;

els quins sentiu als pobles opresos com nosaltres, malgrat llargas distancias, estrenyem nostres mans; tots junts, com host sagrada, al Africa hem de corre á batrens en ajuda d' un poble que s' ensorra al pes de la codicia d' un poble de villans.

Prou resos, prou cantadas, prou planys, prou melengias; afemelladas festas no 'ns poden pas fer forts: la escola ahont hem d' aprendre la firma de ser lliures ens l' obran allá al Africa; que 's dongui pressa á inseriures aquell que ho vulgui aprendre entre ferits y morts.

¡Desperta ferro! ¡Al arma, valents catalanistas; mostrém tenir encare puny ferm y cor valent per passejá ab victoria aquí y en terra llunya las barras sacrossantas de nostra Catalunya!...

(¡Veyam si al cap y al últim els ho daré á entenent!)

JEPH DE JESPU.

LA DIMISSI6N DEL ALCALDE

Un' altre baixa en las filas dels regeneradors de bona fé. Ja casi no 'n queda cap.

Lo que sí queda es en Silvela y 'ls seus compinxos rodejats de tota la cacicada conservadora, que menja á *tuti-plé* y de tota la cacicada fusionista qu' ensaliva. Els mateixos homes ab els mateixos vicis. Un presupost escandalosament car: una massa de contribuyents en actitut de resistencia; y la resoluci6n del govern á cobrar lo que li passi pel cap, costi lo que costi.

Ab motiu de l' última campanya del Doctor Robert quedará un recort molt honrés del home integro y leal, que ha defensat fins al últim moment los drets dels seus conciudadans. Abrasat á la lley rectament interpretada cau, en brassos dels barcelonins, que sense distinció de partits aplaudeixen al ciudadá digne, que havent acceptat en un moment de candidés l' arcaaldia de R. O., no ha volgut fer l' ofici de fantotxe de un govern desatentat. Diguém ab lo poeta: «Un bel morir tutta la vita honora».

Encare que la dimissió del Doctor Robert no es mort, sino vida. No es una cayguda, sino una ascensió.

Vinga ara qui vulga darrera séu, si es que 'l govern troba algún infelis que s' avingui á recullir una herencia, que ni á benefici de inventari pot acceptar cap fill de Catalunya que s' estimi.

CATALUNYA ha de protestar indignada contra la malévola insinuaci6n qu' escampan als quatre vents alguns periódichs de Madrit, suposant «qu' es la *pubilla* rica y felis, á costa de la penuria de las demás germanas.»

No, mil vegadas. Catalunya sería mes rica y mes felis que avuy, si las demás regións la sobrepujessin en felicitat y en riqueza. Tothom sab que l' home treballador y dotat d' esperit d' empresa se la campa mes bé vivint en una comarca rica y activa, que no en un poble ensopit, atrassat y miserable.

Las lleys económicas que poden haver favoregut lo desarrollo industrial de Catalunya, han sigut de carácter general y no excludivas pera la nostra terra. ¿Quína culpa te Catalunya de haverse'n sapigut aprofitar honradament millor que algunas otras regións espanyolas, mes ben dotadas qu' ella per la mare naturala?

Si 'ls que atacan á Catalunya, tinguessin verdader amor á la patria espanyola, citarían l' exemple de Catalunya, com un estímulo digne de imitarse, pero may com un incentiu d' odís insensats y de funestos antagonismes.

Los rajolers de la Bóbila de Coll-blanch, que tan grans perjudicis sufriren á conseqüencia de un ayguat,

serán favorecidos ab lo producte de un gran festival que s' donará 'l día 5 del próxim mes de novembre, en la Plassa de toros. Estém segurs que Barcelona en massa, y en especial las classes obreras contribuirán al bon éxit de un acte, que ha de contribuir á que uns fills del treball, tan dignes de totas las consideracions, no veyan completament perduts los fruyts de sos heróichs estorsos.

Ja ha comensat el curs académich. Ja en los Instituts s' ha posat en planta la famosa reforma de 'n Pidal, basada principalment en la ensenyansa del Llatí y de la Doctrina cristiana. Los noys que aquest any comensan el batxillerat, després de set anys de *Musa, musee* y de respondre á tot—*Si pare*, han de sortir de las aulas mes sonsos y pesti'ents que un cremallot de llántia de iglesia.

Comprententho aixís, el mateix Pidal, qu' es pare de familia ha portat als seus fills á estudiar á Fransa.

Y al obrar aixís, creurá que deixa ben assegurat lo séu porvenir. Perque aquest sant varó s' haurá fet lo següent càlcul:—Per poch que aprenguin els méus fills á Fransa, sempre sabrán més que 'ls que s' quedin á estudiar aquí subjectes al meu plan. Aixís quan sigan homes, podrán ser ministres com jo y tindrán la gran ventatja de governar á la mida del seu gust sobre 'l poble d' estúpits que jo 'ls hauré creat.

Diguin si volen que 'l ministre de Foment no mira per la nació; pero no diguin may que no mira per la seva familia.

Als ministres, per mes que debategan, no 'ls hi surten els comptes de las economías. Retalla de aquí, retalla de allá, el que mes y 'l que menos, tot lo que logra economisar no passa de ser una miseria.

Encare qu' en Silvela s' havia compromés á elevar el total de las economías á una quarentena de milions, ab prou feynas arriban tots junts á la meytat de aquesta xifra y encare mal contada. Y s' ha de tenir en compte que las economías que cada ministre proposa, son mes ficticias que reals. De manera que 'l govern de 'n Silvela ha arribat á un grau tal de impotencia, que ja no serveix pera res, ni pera fer la patota.

Nosaltres no dirém sino una cosa:—Allá se las compongui en Silvela ab els contribuyents!

Ja pertanyin als gremis, ja á las Cámaras de Comers, los ciutadans que aspirin sincerament á una administració barata y honrada, al últim haurán de desenganyarse: per mes que fassan no trobarán lo que desitjan dintre de un régimen tan viciós y corromput com l' actual.

Transigir ab aquest régimen val tant com transigir ab la corrupció, ab la ineptitut y ab l' impotencia: val tant com avenirse á continuar vivint dintre de una casa ruïnosa, acribillada d' esquerdas y goteras y ataphida de parásits xucladors de la sanch dels incautes que hi fan estada.

Quan s' arriba á tal situació no queda mes que un remey: á la casa vella se la tira á terra ó se la crema y després de procurarse un bon plan y uns bons ma-

terials, tot segons els últims adelantos de l'arquitectura y de la higiene, se fa la casa nova.

Si aixís no procedeixen els que s' han emprés l' actual campanya económica, resigninse á perdre miserablement el temps y la paciència.

Y sobre tot resigninse á *gratar*, que jo 'ls juro que diners podrán faltarlos; pero no *picó*.

¡Be per en Joanet Ferrer-Vidal y Soler, aquell diputat per Vilanova, que va tractar de justificar, en ple Congrès, las barbaritats y las infamias comesas en lo castell de Montjuich!

Sens dupte considerant que necessitava contreure nous mérits en lo districte que representa (á tall de cómic dolent), s' ha erigit en protector: decidit del famós Calvo, fins al punt de obtenir del govern la aprobació de las asquerosas eleccions municipals celebradas á Sant Boy de Llobregat.

Aixís, aixís es com se treballa en favor de la regeneració de la patria.

Molt ingrát será 'l secretari Calvo, si en pago del ausili que li ha prestat, no li diu:—Sr. Ferrer: disposi de mí, de Sant Boy... y del manicomi.

Ja tením á n' en Sagasta assegurant qu' en Silvela ho fa molt bé, de tal manera que anant seguint aixís arribarém dintre de un curt plaseo á la mes completa regeneració económica.

Y ls silvelins agrahts declaran:—«L' actitud de 'n Sagasta es la que correspon á un home de gran altura.»

¡Quína comedia mes asquerosa!... Los uns menjant y 'ls que dejunan tocant el bombo, ab la condició de cambiar els papers el día que convingui.

En aixó está resumida tota la política de la restauració: «Gran fartori ab acompañament de bombo y ab els séus corresponsents rellevo.»

Per últim sembla que als pares quals fills entran en l' actual reemplás, se 'ls farà la limosna de una petita rebaixa del cupo.

60,000 ne demanava el general de las ul'eras fumadas, mentres l' Azcárraga s' contenta ab 45,000.

Aixís y tot son massa, si s' ha de cumplir l' acort de las Cortes, fixant en 80,000 homes lo contingent actiu del exércit.

Pero jo ja ho veig: dels 45 mil quintos que s' exigeixen, uns 15,000 á lo menos se redimirán, donantse altra vegada 'l cas de que 15 mil proletaris vajin á cubrir plassa, en substitució dels que poden disposar de 300 duros. Contant ab las redencions se demanan cada any aqueixos cupos elevats, reventant á una multitud de infelissos, victimas en aixó com en tot de las injusticias socials.

S' ha dit qu' en l' actitud dels gremis, resistintse al pago dels impostos, no hi prenen cap part activa las massas treballadoras.

No hi pendrán part activa si volen; pero no 's pot negar que miran aquest moviment ab extraordinaria simpatia.

Ben clarament m' ho deya l' altre día un obrer de bon sentit:—Figuris si es necessaria la revolució en aquest país, que fins els mateixos burgesos l' iniciant!

CARTAS DE FORA.—*Darmos*.—No seria mal que 'l nostre ensotat se fés donar una mirada pel Doctor Ferrán. Perque, vaja, la batussa que va tenir ab sa germana y aquella manera de anar á tomballons, indica que poden serli necessarias las inoculacions antirábicas. Tal vegada li ha encomanat el mal un gos que cria, y que per cert l' altre día va mossegar á un jove, y quan aquest se presentá de nou ab un garrot á castigar á la bestia, l' ensotat va pendre la defensa del seu gos, empunyant una destal y amenant a' jove. De manera que del nostre ensotat tot es rabió: hasta 'ls carinyos.

Secuita.—No está bé que 'ls tenders defraudin en lo pes, pero tampoch está bé que 'l home negre desde la trona 'ls tracti de lladres, sense recordarse de com pesava ell quan va fer afluir aquell munt de duros á una senyora per dret d' enterro. Per pesar no hi ha com ells: may miran prim, á bon ull y que no s' erran. Pot ben dir després que la religió serveix de treno. Ja ho crech: per frenar els duros de aquella senyora y refrenar la guapesa de una pobra noya, vaja si serveix!

Castelló de Ampurias.—Ha mort lo ciutadà Joan Capella Plá, corresponsal qu' era de LA CAMPANA y President del *Comité republicá federal* de aquesta vila. Ab las armas á la ma s' havia batut en defensa de la idea, y quan tants han claudicat emporcantse en la política de las camarillas monárquicas, ell se mantenía ferm, sent la seva casa lo punt de reunió dels republicans conseqüents de Castelló. La seva mort ha sigut molt sentida per tots los correligionaris.

Vilafranca del Panadés.—Cumpleixo ab gust l' encàrrech de la Societat coral *El Panadés*, donant en nom seu las gracias á la concurrencia qu' en tan gran número assistí á la funció organizada en lo Teatro públich, y quals productes se destinaren á ausiliar al Director de la esmentada societat D. Joseph Cuscó, postrat al llit é impossibilitat fa tres mesos de guanyarse l' pá. En la gran institució creada per Clavé ha trobat lo carinyós ausili de sos estimats deixebles. Sempre donaran bon fruyt las bonas llevors sembradas á mans plenas per l' immortal creador de las societats corals.

San Joan las Fonts.—Ha quedat organizada l' associació obrera en tota aquesta comarca, únich remey para millorar algun tant las condicions del treball, qu' en alguns establiments eran verdaderament iniquas. Basta saber que hi havia obrer que treya sols de 9 á 10 pessetas ab sis días de un treball fatigós y llarguissim. Los esforsos de la comissió organizada del Quart districte s' han vist coronats per l' éxit, y avuy figuran en l' Associació tots los operaris, homes, donas y noys de Sant Jaume, Castellfollit, Sant Joan, La Canya y una part dels de Olot dedicats al ram de filats y teixits de cotó y llana. Veurém si ab la unió de tots cessa la abusiva explotació burgesa, qu' en alguaas fábricas especialment, s' havia fet de tot punt intolerable.

MANUAL DEL PERFECTE CATALÁ

Tot lo que surt de Madrid ho has de tenir per ben dit.

Las lleys no vulguis dictarlas; lo que has de fé es acatarlas.

Tú no més t' has de cuydar que de pagá y treballar.

LO CATALANISME.—AVANTS Y ARA

Va comensar ab unas quantas espurnas de pedra foguera, que hasta eran ridículas en aquest sigle de las llums.

Pero tant l' han anat ventant els rotatius de Madrid, ¡que mirin avuy quína fogarada!

L'home massa quisquillós
acaba per sé un facciós.

Sentint parlar de 'n Romero
ja t'has de treure 'l sombrero.

¿Sellos tú? No 'n fassis pas.
¡Vade retro, Satanás!

Per estalviar-te fatigas,
no organisis clubs ni lligas.

De no llegir l' *Imparcial*,
no serás home com cal.

Si un día en éll se t' insulta,
pensa que l' escriu gent culta.

Digas que la barretina
es prenda no gayre fina.

La descentralisació
casi bé t'ha de fer pó.

Somriu si sents dir eridant:
—¡Pide más que un catalán!

Vés als frontóns, juga un pico
y alaba 'l género chico.

Davant d' un castellá recte,
may parlis el teu dialecte.

Estudia bé al *Guerrieta*,
al *Maera* y al *Bombita*.

Pensa sempre que 'l govern,
bo ó dolent, ha de sé etern.

Quan rebis gent de la cort,
honorantlos te fas favor.

Al revés, si vas tú allá,
ets tú qui 'ls has d' obsequiá.

Déixat de regionalisme....
¡Patriotisme, patriotisme!

Recorda que 'ls provincianos
son una colla de nanos.

Per gent de tacto exquisit,
no ho olvidis, á Madrid.

Quan perori 'l senyor Dato
t'has d' entusiasma un bon rato.

¿Que t' falsifican el vot?
Quan se fa, senyal que 's pot.

¿Que avuy obran las Cortes? Bé.
¿Que avuy se tancan? També.

Si ets víctima d' un abús,
baixa 'l cap, y amen Jesús.

Considera als empleats
com uns sers privilegiats.

Creu sempre la veu tremenda
dels delegats de la Hisenda.

No vulguis formalisarte
ni pensis regenerarte.

Si t' vé un investigadó,
reconeix que té rahó.

¿Ne volen cinch? Paga'n sis.
¡Tot s' ha de fer pel país!

D' aquesta conformitat
serás molt considerat.

Y á Madrid dirán:—¡Macatxo!
¡Ese sí que es buen muchacho!

C. GUMÁ.

XANFAYNA

PARLEM de tot. Aixó del Transvaal ha tret de tino als patrioters sentimentalistes, als impresionables defensors de tots els oprimits y als irreflexius ciutadans que ferits repentinament per una *questió del dia* forman un concepte poch meditat de las cosas y venhen els successos tal y com precipitadament se 'ls figuran y no tal y com ells son.

Inglaterra no va contra els tranvalesos, sino contra els boers esclavadors dels verdaders fills del Transvaal, els negres sud-africans, y algún tant explotadors dels blanchs, estrangers

d' allí com ells, que atrets per la riquesa del país hi han acudit en busca de fortuna. A favor dels verdaders tranvalesos, despossehits de sos terrossos pels boers, explotats per boers y witlanders y copdiciats pels inglesos, no s' aixeca ni una sola veu.

Y no s' alegui sa condició de incivilisats, perque es molt discutible quins son mes salvatges; si els africans que encesa la sanch pel sol de son país lluytan cos á cos y 's devoran, ó els europeos que ab un refinament bárbaro han sapigut arribar al perfeccionament en l' explotació de l' home per l' home.

Pero nosaltres els meridionals ho agafém tot pels cabells y deixantnos guiar per l' apassionament y no per la reflexió, dirigim tots nostres esforços á espatillar precisament tot lo que desitjém.

Aquesta idiossincrassia, porta á molts de idees avansadas á las filas del catalanisme á la moda, creat per exclusiu profit dels reaccionaris.

Catalanistas avansats n' hi han; pero mentres callan son radicalisme per no dividir al partit catalanista; mentres ells arxivaran sas teorías de llibertat per exhibirlas després del triomf; mentres sacrifican lo fonamental en aras de lo accidental, els reaccionaris fan la seya tasca, y ab l' excusa d' un art anacrónich avesan á la juventut á respirar 'l bat de las iglesias, fan posarho tot baix la protecció dels Sants inclús la Universitat y el Colégi de metjes, nombran á la Verge de Montserrat patrona dels somatents, fan benehir els premis dels jochs florals, fundan semanaris literato-capellanescos ó católich-teatral, resuscitan cansons místicas, y en totas las formas y per tots els medis procuran que per tot se respiri aquest baf religiós que mata totas las energías, preparant el terreno pera que si algún día Catalunya logrés sa autonomia, pogués convertirse, gracias al caponament dels lliberals, en un petit estat católich-apostólich-romá, ahont no 's regonegués mes autoritat que 'l rector de la parroquia, y ahont el capellá fora el regulador de las conciencias, l' administrador dels bens y l' acontentador de las donas en totas las familias.

Pero els castellans ens insultan y davant de sas embestidas hem d' apareixer units, y per mantenir la cohesió en las filas del catalanisme els reaccionaris posan als ulls dels lliberals, las bestiesas que la premsa madrilenya diu de nosaltres. ¡Cóm si no sapigués tothom que cada períodich de *gran circulación* es, pels mes vius, una incubadora de vividors ahont s' hi crian els futurs governadors y empleats de bon sou, y pels mes tontos, una menjadora desde la qual se'ls fa dir, per tres pesetas, qualsevol barbaritat.

Aquest desconeixement que demostran els castellans de las cosas de Catalunya y las ximplerías que dihen de nosaltres ens perjudican, no per lo que pugan desacreditarnos, si no perque ajudan á enorgullirnos y la vanitat se 'ns puja al cap y ens fa clavar á jeure després d' haver cobrat fama.

Si tinguéssim sentit prácticich ens coneixeriam millor y veuriam que aixó del *geni industrial catalá* es un romanso. Y aixis com avuy, creguts de que possehim aquet *geni*, dormim, si 'ns convencessim de que som una colla d' industrials ignorants procuraríam adquirirlo.

En general els industrials catalans no coneixen la industria que exerceixen. Els de teixits no saben treure una mostra; els de curtits no han après un borrall de química y els de calat ignoran lo mes rudimentari del seu art. En lloch de competir ab l' estranjer á forsa d' avensos, han buscat la compensació en la puja dels aranzels y en la baixa de la ma d' obra. Tenint en Catalunya carbó de sobras som tributaris del extranjer, per no gastar en arrancarho de sota nostres terrossos, els capitals vagatius adormits sobre paper del Estat. Las explotacions mes productivas, gas, carrils, electricitat, tranvias, etc. están en sa major part en mans d' extranjer. ¿Ahont es el *geni industrial* dels catalans?

Crech qu' es una obligació senyalar els nostres defectes per esmenarlos, y 'm sembla que compleixo mes jo dihent la veritat nua, que 'ls que cantan continuament un irreflexiu himne á ximplerías *históricas* que no tenen res de veritat, grandesas hiperbólicas buydas de rahó y exageracions utópicas que no van en lloch.

Y prou per avuy.

JEPH DE JESPU.

¡INFELÍSI!

(CONFESSIÓ)

¿Cóm estás de conciencia?

—Soch honrat y home de bé;
m' han ensenyat la prudencia,
soch callat y tinch paciencia
y estimo la bona fé.

—¿Y de modo de pensar?

—No m' agrada 'l que no es méu,
ni puch tolerá 'l robar
puig me varen ensenyar
á cad' h' que sia séu.

—¿Ets hipócrita?

—Incapás.

—¿Qu' es lo que t' tomba?

—Ni 'l ferro.

¡Ay fill méu que patirás!

Ja t' juro que portarás
pochs capellans á l' enterro!

P. A. MORENO.

MADRILENYERÍAS

LSA, amigo! ¡Quina manera de tirarse'n á sobra 'ls períodichs de Madrid!

En aquesta materia tot son uns. L' un se diu republicá, l' altre 's titula conservador, l' altre vol ser independent.... Se clavan els tinters pel cap discutint sobre si en Pidal es més guapo qu' en Moret y 's dihen el nom del Villaverde per si l' un publica millors

telégramas que l' altre; pero en tractantse de lladrar á Barce-

lona ó á Catalunya, ja no hi ha diferencias, ni matisos, ni partits, ni res: la unanimitat d' aquella premsa es admirable.

—Barcelona—diu un diari—es un *antro* de facciosos.

—Barcelona—replicá un altre—no mereix cap consideració.

—Barcelona té massa orgull.

—Barcelona necessita que la tractin á baqueta.

—Barcelona es un criadero de separatistas.

Si senyors: ara som aixó: *separatistas*.

Es l' última regadora vella que Madrid ha trobat pera fer soroll y ofegar la nostra veu.

¿Protestém perque 'l centro se complau en entorpir totas las iniciativas de Catalunya?

—¡Separatistas!

¿Demaném que en cumpliment de lo promés se 'ns alivhi de las cargas que pesan sobre nosaltres?

—¡Separatistas!

¿Trobrém que tal ó qual marxa no 'ns agrada?

—¡Separatistas!

—¿Cantém els *Segadors*?

—¡Separatistas!

Y, anomalia curiosa: mentres un día afirman aquests diaris que 'ls separatistas son quatre criaturas de las quals ningú n' fa cas, l' endemá mudan de criteri y assecuran que 'l separatisme catalá es una plaga espantosament terrible, y que si 'l govern no l' ataca ab má ferma, passarà qui sab qué, l' unitat nacional perillarà, l' obra de deu sigles, ó de vint, se 'n anirà á can Taps, etc., etc., etc.

El qui en aquest terreno treballa ab més salero es l' *Imparcial*.

A la quènta té ficat el separatisme catalá en el tinter de la rotativa, y no pot imprimir res que al separatisme no 's refereixi.

Un día van ensenyarli un sello nou.

—D' ahont ha vingut aixó?

—De Barcelona. Es un sello que ha fet l' *Unió Catalanista*.

L' *Imparcial* va menjar-se la partida immediatament, pero volgué examinar el sello.

—¿Qu' es aquest guerrero que va á caball. ¿Un segador?

—Sant Jordi.

—¿Y aixó que té als peus? ¿Qu' es aquest animal que mata?

—Un pobre castellá?

—Un dragó.

—¿Y aquestas barras?

—L' escut de Catalunya....

Aquí ja no va poguer aguantarse més. Sucá la ploma ab má tremolosa y participá al mon civilisat la tremenda catástrofe.

—¡Estém perduts! ¡Aixó se 'n va per moments!

—Catalunya acaba de posar en circulació un sello separatista.... Y 'l sello vá pel correu. Y 'ls carrils el portan. Y 'ls carters lo passen per las casas....

—¡Horror! ¡Terror! ¡Rubor!

—¿Qué fa 'l govern? ¿Qué diu el govern? ¿Qué pensa 'l govern?

—¿Consentirá que 'l separatisme catalá ens insulti d' aquesta manera?

—¿Permeterá que aquesta propaganda facciosa segueixi endavant?

—Si demá, si avuy, si dintre de cinch minuts el govern no ha prohibit un sello que 'ns deshonra els ulls d' Europa, tant se valdrá que pleguém y que portem á Espanya al Rastro per vendrela d' una vegada.

Lo més bonich es que ni al *Imparcial* ni als demés diaris madrilenys tot aixó del separatisme y de la patria els importa un pito.

¿Per qué cridan d' aquesta manera, donchs?

¿Per qué?... Els uns per ignorancia, els altres per maldat, els altres per veure si 'ls fan ministres....

F.

RUPTURA

Noya, d' alló no hi ha res:

torno en detrás la paraula

y las nostras relaciones

quedan desde avuy trencadas.

Enviam incontinent

lo retrato que vaig darte,

lo brasalet de llautó

y 'ls quatre pèls de la barba,

que sempre més m' han faltat,

y jo per la meva banda

t' enviaré per qualsevol

la boquilla, la corbata

y 'l pessiguet de cabells

únichs recorts *retornables*

que del teu carinyo antich

en un caixonet guardava.

Jo—¿per qué no haig de ser franch?—

esperava un día ó altre

dintre un any, ó dos, ó tres

ó quatre, poguer portarte

al altar, y mitjansant

unas quantas llatinadas,

unirme ab tú eternament

com se fa entre gent cristiana.

Pero, noya, aquest projecte

avuy es irrealisble.

Entre tú y jo s' hi ha aixecat

la formidable muralla

del meu fervent patriotisme,

y ab més ó menos racansa

dech enviarte al botavant

y dirte com ho faig ara:

—Niña, si tienes pa sech,

hazte sopas. En ma taula

¿permetre que hi posi 'l plat

una dona que no sá piga

dir bé *Setze jutjes menjan*

fetje d' un petjatz... ¡Naranjas!

El nostre ambo no es posible.

Tú, Purita, ets castellana,

y jo, com ja sabs, soch fill

del carrer Nou de la Rambla.

ACTUALITATS (per J. LLUÍS PELLICER.)

Donchs si senyor, Sr. D. Quijote: per ara tanquém de cop

FRUYTA DEL TEMPS

¡Quí s' ho havia de figurar que l' arbre de la regeneració, abonat ab democracia falsificada donaria aquests fruyts!

Fins ara—t' ho he dit molts cops— la diferencia de casta no m' amohinava gens, perque creya ja esborradas las prevencions seculares que la familia dels Xanxas demostrava avants tenir contra la gent catalana. Pero avuy mas ilusions s' han desvanescut. La valla que creya ja feta á trossos, veig que subsisteix encare: encare 'ls catalanots som una gent d' altra rassa y encare necessitem tutela... y un xich de tralla.

Com jo ab aixó no hi convinch, vet'aquí per qué, sangrantme discretament en salut, rompo ab tú. No vull casarme ab una dona que vé de casta privilegiada, que no pot donarme 'l sí casi bé sense humillarse y que un cop hi fos lligat, segurament per honorarme y probar qu' es més que jo se 'm posaria las calsas.

No, noya: ves tú ab els teus que jo 'm quedo ab els de casa. Nos ab nos, com solen dir á Cadaqués. La distancia que 'ns separa es ma'ssa gran perque jo pugui salvarla. A tú t' agrada 'l xorisso, á mí més la butifarra; tú tan sols sabs beure ab got, jo also 'l porró molt enlayre; tú no més menjias calent en los grans dias; jo á casa tinch tot l' any per primer plat la escudella catalana.

C. GUMÁ.

LAS ECONOMÍAS DEL CLERO

is mesos enrera. Lo president del gubern al ministre:
—¿Te molta feyna?
—Aixís, aixís...
—Pues quan tingui un rato vagatiu convindria qu' estudiés la manera d' introduhir economias á n' el pressupost del clero.
—S' estudiará, s' estudiará...

Entre ministre y subsecretari:
—Ara que hi caych... L' altre dia va dirme 'l president que en el pressupost del clero convindria introduhirhi algunas economias.
—¿En quina forma?
—Aixó es lo que s' ha d' estudiar. En la paga dels arquebisbes me sembla que...
—¿Ca! No hi pensi. ¡Vaya una excomunió 'ns cauria á sobre!
—En la dels bisbes...
—¡Tampoch! Respecte á excomunicar, tenen la mateixa autoritat que 'ls arquebisbes.
—Potser si miressim pel cantó dels canonjes...
—No sé... ¡Qué vol que li digui! Ho trobo molt delicat. Es un assumpto que sense 'l concurs de Roma...
—Té rahó! A Roma sabrán millor que nosaltres lo que convé.

Entre Madrid y Roma:
—¿El papa?
—Está ocupadíssim.
—¿El secretari d' Estat?
—Ocupadíssim.
—¿El tresorer?
—¿Que venen á portarli quartos?
—No senyor; veniam á veure si...

—Está ocupadíssim.
—Es que 's tracta d' una qüestió molt seria.
—Potser sí. ¿De canonisar á algún sant?
—Espanya necessita fer economias.
—Ben pensat. Una nació derrotadora no pot anar bé de cap manera.
—Fará economias en l' Exércit.
—Aixó mateix. ¡Oh! L' Exércit, l' Exércit...
—Ne farà en la Marina.
—Guapo! Cops á la Marina.
—Y ara volia mirar si en el rengló del clero...
—¡Caramba!... Aixó s' ha d' estudiar, s' ha d' estudiar...

Los diaris oficiosos de la Cort:
Dilluns:
«Aviat comensarán los estudios para introducir en lo presupuesto del clero algunas economias.»

Dimars:
«Sembla que 'ls preparatius para comensar los estudios referentes á las economias que s' haurán d' introducir en lo presupuesto del clero están molt adelantats.»

Dimecres:
«El gubern ha trassat ja las líneas generales dels preliminars que deuben tenirse en compte para plantejar l' estudi de las economias que 's tracta d' introduhir en lo pressupost del clero.»

Dijous, divendres, dissapte y diumenje:
«D' un moment al altre 's donará principi al tanteig previ para explorar degudament lo terreno á fi de veure en quina forma pedrá comensarse l' estudi del ante-projecte d' economias qu' en el pressupost del clero té intenció de fé 'l gubern.»

A Roma:
—Escriguí á Espanya y diguils qu' esperém qu' en el jubileu de l' any que vé la ciutat eterna 's veurá favorescuda per la visita de numerosos pelegrins espanyols.

—...nyols.
—Diguils que 'l papa está molt mal de fondos y que aixó de las limosnas hauria d' animarse una mica.

—...ica.
—Y finalment diguils que 'ls envió á tots la meva benedició.

—...ó. Escolti, ¿y d' alló de las economias?
—Fem el tonto; ni una paraula.

Dintre de mitj any. Lo president del gubern al ministre:
—¿Cóm está l' plan d' economias del clero?
—¡Estudiantse, estudiantse!...

FANTÀSTICH.

A LA PRESÓ

Resulta repognant en alt grau lo qu' está succehint de un quant temps ensá á la presó de Barcelona. Faltant obertament al respecte degut á las agenas creencias, alguns presos s' han vist obligats á assistir á actes del culto católich, baix pena de ser castigats ab la reclusió en un calabosso inmund, reclusió que 's prolonga mes ó menos dias á capricxo dels que 'l imposan. Algun periódich local ha citat multitud de cassos de aquesta naturalesa, que venen á demostrar lo fals concepte que tenen de sa missió alguns empleats de aquell establiment penal, aixís com també lo seu desceneixement complet de las lleys orgánicas del país. No perque un home perdi la seva llibertat civil hi ha dret á atentar á la llibertat de la seva conciencia. Aquesta la saben respectar tots els pobles que blasonan de civilisats. Contra ella no hi valen reixas, ni intransigencias de ningú. Los empleats de la presó que s' atreueixin á atropellarla han de saber que cometen un verdader delict.

En lo departament de donas, regit fa algun temps per una comunitat religiosa lo que succeheix es encare pitjor. Allí 'l reso s' imposa ab carácter obligatori. Allí del treball de las reclusas se 'n fa objecte de una explotació iniqua que no té res de cristiana.

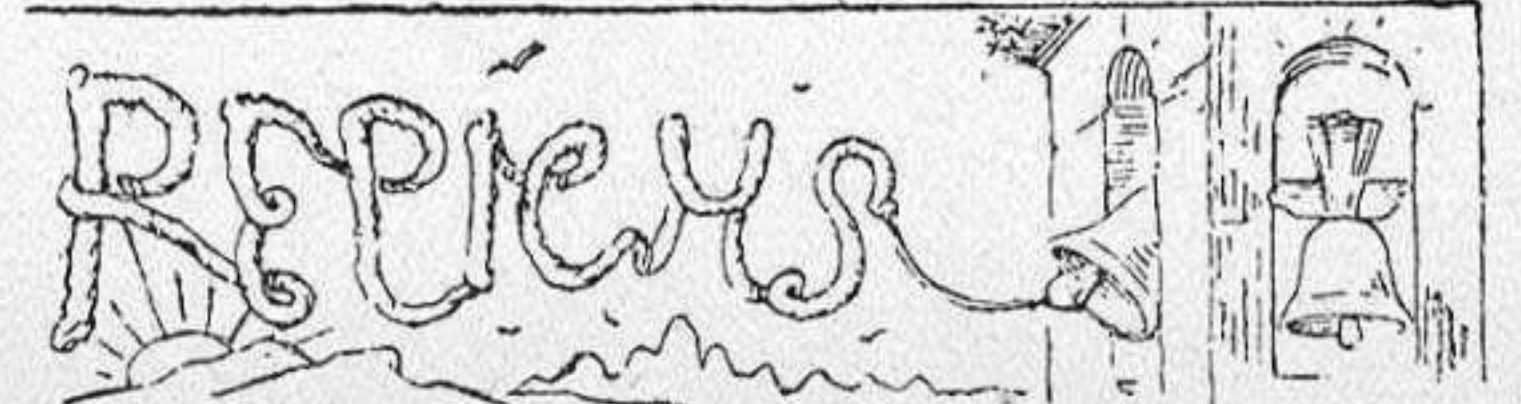
Aquellas senyoras de las blancas tocas, com si aquestas els oprimissen el cervell, se permeten castigar ab la major duressa, es á dir ab tota la rancunia de que son capassas unas donas que renuncian als goigs de la familia, á tota altra dona que 's trobi baix la seva férula y que tinga la sort (sort hem de dirne) de no pensar com ellas.

Mals tractes, dejunis forsats, tancadas en lo calabosso, in-comunicacions rigurosas... tot aixó está allí á l' ordre del dia, á ciencia y paciencia de la Junta de presons. que vé obligada á posar los peus á rotllo á tan santas harpias.

Lo cas de Magdalena Dugas, una pobra francesa, detinguda preventivament, basta y sobra para exasperar á tota persona de bons sentiments. Basta saber que trobantse malalta á consecuencia dels atropellos suferts, ni tan sols se li va volguer concedir un llit á l' enfermeria, en cástich de no ser católica.

Pera ferli mes afictiva la seva situació y veure tal vegada si pel temor lograven convertirla, aquellas animetas de Deu li feren un llit en l' aposento que serveix para dipósit de cadavres.

En aquest sol rasgo s' hi revela tot enter, lo cor de la monja.
J.

N la católica Austria s' ha iniciat un gran moviment separatista... de las doctrinas y del autoritat del Vaticá. En menos de sis mesos, mes de 3.500 católichs s' han fet protestants.

Lo Papa Lleó XIII se mostra molt adolorit per aquesta causa.

Y ¡é rahó, perque si las ovelas comensan á esgarriarseli, 'ls formajes del rebost de Sant Pere n' anirán de menos, y hasta corre 'l perill de que 'l millor día 's quedi sense postres.

En Mac-Kinley invitat á procurar una avinensa entre Inglaterra y 'l Transvaal, ha respost que no tenia per que intervenir en aquest assumpto.

No es que no pogués ferho, pero no ha vo'gut. Lo que haurá pensat ell:—Quan jo vaig atracar á Espanya, Inglaterra va deixarme maniobrar ab entera llibertat. Donchs ara que 'ls inglesos tenen un rellojot entre mans, no es just que jo 'ls destorbi. Favor per favor, qu' entre la gent del ofici la primera qualitat que s' exigeix, es el companyerisme.

Creuben els ministerials que á principis d' any nou quedarán votats els pressupostos.

Vels'hi aquí una cosa que pot ser molt bé; pero també pot succehir que 'l país corretjeixi lleugerament 'l ortografia de las taitas silvelinas.

Las Corts podrán votarlos.
Pero 'l país podrá botarlos.

S' atribueix la següent frasse al Sr. Durán y Bas:

«Per fi hi trobat una cosa que m' agrada mes que las bledas sufregidas ab pansas: la cartera de Gracia y Justicia. La tinch egafada ab la boca, y no la deixo sino ab las dents.»

Al últim el general Weyler ha fixat la seva situació política. Al final de tantas vacilacions que 'l convertian en un enigma dintre de la política, ha acceptat la presidencia de la Junta consultiva de Guerra, qu' es una breva mes llarga que d' aquí á la Habana.

Ja 'l tenim, donchs, de cap á l' olla.

Que 'n Silvela procuri coure'l ab la mateixa salsa ab que 's guisan els llubarros... Y per quan se l' haja crispit, que bon profit li fassa!

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

La Cort va empendre, ahir divendres, lo seu viatge de retorn á Madrid.

¿Divendres? Mal día.
 O á lo menos hi ha un refrán que diu ben clar: «En viernes ó en martes, no te cases ni te embarques.»

Tan extraordinaria siguió la ceremonia feta á Washington en honor del almirall Dewey, que un seu oncle que la presenciava, morí de repent, víctima de l' emoció.

Grans motius de orgull ha de tenir lo vencedor de 'n Montojo per aquest nou triunfo.
 Sobre tot si aquest oncle que se l' ha mort no tenia fills y l' ha nombrat hereu.
 ¡Hereu y héroe! Quina ganga, per un almirall de la terra del Deu Dollar!

Diálech:
 —¿Ja estás enterat de la consagració del Doctor Torres y Bages?
 —Sí, home: va tenir efecte á Montserrat, prescindintse en absolut del concurs dels catalanistas.
 —¿Y que t' sembla que farà 'l nou bisbe de Vich?
 —No res: s' estarà allí tot lo tranquil que puga, y *ad multos annos*. Perque, ja veurás noy, un bisbe groa rodejat de bonas llngonissas, es la gala del rehost.

La *Epoca* de Madrid afirma que Magdalena Dugas, detinguda á la presó de Barcelona, no ha sigut maltractada en lo més mínim per las *hermanas*.

Crech que 'l periódich conservador está en lo just. A Magdalena Dugas sempre l' han mimada de una manera especial aquellas fillas de la caritat ben entesa, que tan sollicitas se mostran principalment envers las animetas extraviadas.

Si s' obrís una informació, ja veuriam com resultaria que la Magdalena Dugas va estar malalta, pero no á consecuencia de cap mal tracte, ni molt menos de dejunis, sino per efecte de haverse atipat massa de... *mató* de monja.

Y es qu' en materia de informacions aquellas santas donas fan miracles, sobre tot si alguna persona de alta significació com el Cónsul de Fransa, s' presta á aguantar hi 'l ciri.

Los diputats ab que contava tots li han girat las espaldas. Ja ningú avuy parla de 'n Polavieja.
 Tenfa rahó en Becquer:
 «Dios mío, qué solos se quedan los muertos!»

Los gremis de Barcelona, arma al bras:
 —Centinella alerta.
 Los gremis de Valencia, montant la guardia:
 —Alerta está!
 —¿Ja 'us recordeu del sant-y-senya?
 —Perfectament: lo sant-y-senya de's gremis es:
 «*Tant es que risquis com que rasquis.*»
 —¿Y la resposta?
 —«*No n' hi ha de fets.*»
 —¡Perfectament, y no arronsarse!

Aixó d' embargar es molt senzill, quan se tracta de un número re luhit de contribuyents; pero quan els que

's negan á pagar son una gran massa, y s' han de cumplir per cada un tots els requisits de la lley, no n' hi ha poca de feyna!
 Es com si una lley obligués als perruquers á tallar los cabells de un á un. ¡Qué poch s' hi guanyarian la vida!

Examen de doctrina cristiana:
 —¿Quánts son los pecats capitals?
 —Vuit.
 —A veure, enumera'ls,
 —Lo primer, superbia; lo segón, avaricia; lo tercer, luxuria; lo quart, ira; lo quint, gola; lo sisé, enveja; lo seté, peresa.
 —¿Y l' octau?
 —Explotació del obrer.
 —Ay ay, aquest no hi es á la Doctrina.
 —Pero es el més *capital* de tots.

L' altre día vaig embestir á un que havia sigut polaviejista entusiasta, preguntantli:
 —¿Y 'l general qué fa?
 —Ja veurás noy, no me 'n ocupo—'m va respondre.
 —Y aixó?
 —Res: á una equivocació hi está exposat tothom. Nosaltres creyam qu' era gall, y ha resultat gallina. Y ni 'l recurs ens queda de aprofitarnos dels ous, perque es una gallina veila que ha deixat de pondre.

A L' INSERTAT EN L' ÚLTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Bo-ni-ca.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Tipu-Api.*
- 3.ª QUADRAT.—

R	E	A	L
E	S	M	A
A	M	G	R
L	A	R	A
- 4.ª GEROGRÍFICH ILUSTRAT.—*Home roig y gos pelut, prim' mort que consguí.*

Han endevinat totas las solucions los ciutadans Teengrub y Silca, Pa y Ceba II de Reus, La reca del Cafè de Colón, J. A. Vidal y un Nyébit: n' han endevinadas B. V. y P., Drapaires de Balaguer, Faig-Euda de Fachesa y M. Rimbau; 2 Un Ribagorzá y 1 no més Un de aquells dos Nyébits badalonins y Be... Nas.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

Ciutadans J. Bros, Mirambell de Tiana, Peret Tranquil, Narcís del Toro, Faig Euda de Fachea, Un Mussol Esquat, A. Palleja, M. Argemí, Esgarrapa-cantons, Legumi Migcar, C. Morera Font y Un Carrinçó:—Lo qu' envian aquesta senmana no fa per casa.

Ciutadans Tap de suro vilafraquí, Be... Nat, Pa y Ceba II de Reus, Pere Salom Morera, J. Costa y Pomés, Un Xinxonet, Un Gomós, E. G. y M., Barbe Vilafranquí, E. Zola y B. y Un

LA CARICATURA Á FRANSA

—Qué tenim?
 —Un complot tremendo...
 —Deixa'm en pau, que á penas tinch temps d' arreglar-me pera l' Exposició.
 (De *Le Charivari*)

Anyoradis:—Insertarém alguna cosa de lo que 'ns envian aquesta senmana.

Ciudadá A. Sabatés Malla: La composició no 'ns serveix: es frívola.—*L' Am Riera*: Las que 'ns envia vosté van bé.—*J. Jano* y altres de Sant Feliu de Guixols: Ne dirém alguna cosa la senmana próxima.—*P. P. T.*: Rebuda la traducció del sonet: escollit: no podria enviar una composició original, que sigués mes adequada?—*P. Gargallo*: No 'ns es possible contestarli per ignorar los antecedents.—*J. Oliva*: Rebuts los versos van bé.—*I. Soler Escofet*: Els rosegalls son massa rosegats, es á dir aquellas mateixas impressions son tants y tants els que se las han passadas per la boca, que ja no val la pena de publicarlas.—*Aben Mirat*: Es gracios; pero una mica massa vert.—*J. M. Oromi*: La primera reflexió es lo únich que 'ns atrevim á aprofitar.—*P. Salóm y J. Vives*: Van los anagramas pero no 'ls epítafis: queda donchs, salvat l' honor.—*J. Oliveres*: Rebudas las composicions, de las quals dugas 'ns van molt bé.—*Ll. Bonnin*: Va bastant bé.—*S. Hernández*: Idem idem.—*I. Rats y Rats*: ¿Es realment de vosté la composició que 'ns envia? Perdoni si sobre 'l particular tenim els nostres dubtes.—*Gonella poetich*: Vuyt ó deu dias.—*Errat*: Lo sonet está plé de ripis.—*R. Campins y S.*: Los epítafis no 'ns fan el pes.—*Sanç de Cargol*: Consti que l' epigrama publicat en lo penúltim número de *La Esquella* y que comensa «Negocio en gran escala» es de vosté y no de *Aben Mirat*, á qui s' atribueix sense qu' ell hi tingui culpa: ja que tot es degut á una inadvertencia del compaginador.—*Penel Snerrot*: Al contestarli expressavam la primera impressió: ara per lo que respecta á publicarho ab tals ó quals modificacions, ho mirarém ab mes calma.—*R. Amorós y E.*: No pot anar.—*J. Ferrat*: Com tampech lo que 'ns envia vosté.—*Frantopá*: Los versos son tots mal medits.—*J. B. (Badalona)*: Perdoni si no 'ns fiquém en qüestions locals de una indole com la que fa barallar als vehins de una població com aqueix, digna en tots conceptes de millor sort.—*E. Padró*: La composició va bastant bé.—*J. Rosell*: Lo seu article queda acaixat.—*J. Ferré Roig*: La seva composició es molt vaga y careix de novetat.—*A. Salabert*: No 'l pot anar, per no reunir la mes mínima condició literaria.—*J. M. Soà*: L' articlec es extremadament diluït: massa tela per un apunte que no arriba á quadro.

Ciutadans D. L. Castelló F., *Sanç de Cargol*, *J. Bover Casellas*, *Eudalt Sala*:—Rebut lo qu' envian per l' Almanach, y gracias.

LA QUESTIÓ DEL TRANSVAAL

DOS REPÚBLICAS AFRICANAS

Producte de las emigracions que á últims del sigle passat y principis del present anaren á colonisar la regió meridional del Africa, son los *Boers*, paraula holandesa que vol dir *pagesos ó gent del camp*. Els *Boers* son en sa majoria originaris de Holanda, y 'ls restants de Fransa: gent senzilla y vigorosa, de cultivadors de la terra y criadors de bestiar en los seus principis, y en lo decurs del temps perfectament aptes para conaturalisarse ab tots los avensos de la civilitació moderna.

Ocupavan en un principi 'ls territoris immediats al Cap de Bona Esperansa; pero 'ls inglesos que hi anavan afluïnt, al últim sigueren més qu' ells, y fentse'ls imposible als *Boers* congeniar ab ells, per incompatibilitat de caràcter y diferència de rassa, resolgueren anarse á establir mes cap al Nort. Pero 'ls inglesos son mals vehins, y d' emigració en emigració, 'ls *Boers*, per viure tranquils se refugiaren á Orange, y per últim se determinaren á passar lo riu Vaal (y de aquí vé l' nom de Transvaal que porta 'l país), ahont després de dominar á las rassas indigenas, se constituïren en nació, baix lo règimen republicá.

Lo Transvaal y la vehina República de Orange (vegis el mapa) son dos pobles actius y laboriosos, de costums senzillas y de una gran sobrietat: tenen ademés sumament despert l' esperit de independéncia.

Ocupa la República del Transvaal una superficie de uns 300 mil kilòmetros quadrats y está poblada per uns 775.000 habitants, en sa majoria indigenas. La població blanca s' divideix en *Boers* y *Witlanders* (es á dir forasters), que no poden disfrutar dels drets de ciutadania, sino després de una llarga residéncia en lo país. De aquesta manera 'ls *Boers* han tingut fins ara vinculat lo govern de la República.

Lo país, ple de montanyas y valls y surcat per rius caudalosos es molt fértil y molt sa: sas produccions son variadissimas, y comprenent totas las que s' donan en los climas templats y algunas de las corresponsents als tròpichs. En lo decurs del

temps se han anat constituint centres de població de alguna importancia en diverses regions del país. La capital de la República es Pretoria y las ciutats que segueixen en importancia Johannesburg, Volkerust, Pieterburg, Lydenburg y Ristenburg. Lo comerç basat en la exportació dels fruyts de la terra, del bestia y dels productes de las minas es molt important. En cambi la industria manufacturera es casi nula, com en tots los pobles nous que contan ab una població blanca insuficient.

La República de Orange, de molta menos extensió territorial que la del Transvaal, ofereix condicions idénticas á n' aquesta en sa manera de ser y de viure, sent las dos amigues cordials, unidas estretament per pactes de aliansa ofensiva y defensiva. Baix tots conceptes deuen ser consideradas com dos Repúblicas bessonas.

LA MÁ DEL INGLÉS

Una y altra República haurian pogut viure y prosperar tranquilament, á no haver tingut per vehinas á las colonias inglesas. L' inglés es absorbent y dominador per excelencia. Allá ahont els inglesos s' estableixen acostuman á estendre's com taca d' oli. Aixís ha succehit en la Colonia del Cap de Bona Esperansa y altres territoris que han anat colonisant y que rodejan en bona part á las dos Repúblicas. La llenca de terra oriental que las separa de la costa pertany de dret als portuguesos; pero n' disposa Inglaterra com de cosa propia.

Ab uns vehins tan quisquillosos y tan amichs de aprofitar qualsevol pretext per introduhirse en la casa agena, res té d' extrany que tant Orange com el Transvaal hajan tingut de passar no pochos disgustos.

Ja al any 48, l' estat lliure de Orange sufri una irrupció inglesa, y débil per resistirla, perdé de moment la seva independéncia. Los holandesos fugitius se refugiaren llavors en lo Transvaal, y l' seu jefe Pretoriu, per qual cap oferian els inglesos 50.000 franchs, sigué 'l primer president de la nova República y doná nom á Pretoria, capital de la mateixa.

La independéncia del Transvaal no sigué reconeguda per Inglaterra fins al any 52, pero no per aixó deixá may lo govern inglés de crear dificultats als *Boers*, en sas guerres contra 'ls indigenas, fins que aprofitantse de un pretext insignificant per imposar una intervenció, acabá per anexionarse 'l Transvaal á viva forsa. Coincidí aquest acte de violéncia ab lo descubrimient de uns richs criaderos d' or en lo país, objecte de las ambicions inglesas.

Lo vil metall, may tan vil com quan desancadena la codicia desenfrenada dels pobles forts sobre 'ls débils, ha sigut la causa dels trastorns y de las probas heroicas á que 'ls *Boers* han viscut sotmesos.

Perduda la seva independéncia, y cansats de sufrir las vexacions dels seus dominadors, per allá á l' any 80 alsaren lo crit de revolta contra la Metròpoli que fins llavors se havia mostrat sorda á las sevas reclamacions, negantlos fins cert grau de autonomia ab lo qual els *Boers* de moment se contentavan. La insurrecció sigué formidable. Capitanejats per en Pau Krüger y per en Pere Jaume Joubert, personas eixidas de las baixas capas populars, y lluytant ab un heroisme admirable, lograren derrotar completament á las tropas inglesas, reconquistant novament la seva independéncia.

En lo tractat de pau del 23 de mars de 1881 Inglaterra la reconegué completa y absoluta.

Semblava que després de aquest reconeixement, lo govern inglés havia de fer honor á la seva firma, respectant al *Boers*, llibertadors del seu país. Pero tot menos aixó. Inglaterra no ha deixat may de intrigar y buscar bronquinas als transvalesos, sens dupte perque veyia la gran preponderancia que després de la pau anava adquirint la explotació de las minas d' or de la República. La febre del or li enterbolia l' enteniment.

Aixís un día—fá apenas tres anys—un aventurer inglés, lo Doctor Jameson, sense encomenarse á Deu ni al diable, franquejá las fronteras de la República, capitanejant una partida de aventurers com ell. Inútil dir que 'l govern británich era l' ánima de aqueixa tropelia, á pesar de lo qual els *Boers*, des-

LA QÜESTIÓ DEL TRANSVAAL. NOTAS GRÁFICAS

Mister Chamberlain, ministre anglés de las Colonias.

Pau Krüger, President de la República del Transvaal.

Lo general Joubert, comandant en jefe de las forsas del Transvaal.

Mister Cecil Rhodes, diplomátich anglés, conegut per El Napoleón de Africa.

Sir Buller, general en jefe del exércit anglés del Sud d' Africa.

Un tipo boer.

prés de derrotar rápidamente als irruptors, y de fer presoner al Doctor Jameson, no tingueren cap reparo en entregarlo al govern anglés que 'l reclamá, compromentse á fer sobre d' ell plena justicia.

La justicia que li feu sigüé posarlo en llibertat y no tornarse á ocupar més de aquest assumpto. Perfidia sobre perfidia: tal es y ha sigut sempre la manera de procedir de aqueixa nació, que preten escampar per tot lo mon els principis de la civilisació mes adelantada.

Com es natural, aquest incident acabá de avivar la antipatia del poble boer contra Inglaterra; no obstant, resignat ab la séva sort y desitjós de no crear nous conflictes, s' abstingué de tota reclamació cubrintse ab lo mantell de la séva dignitat.

LAS CAUSAS DEL CONFLICTE ACTUAL

Pero ni aixó li ha valgut.

Mister Chamberlain, partidari acérrim del dret de conquista, sense reparar en medis, ni fixarse en la legitimitat dels motius, ocupa á Inglaterra 'l ministeri de las Colonias. Es com si diguessem 'l auccell de rapinya de aquella poderosa nació.

Donchs, Mr. Chamberlain va fixarse en lo Transvaal per clavarhi las urpias.

Pretextos per provocar una guerra no 'n faltan may. Aquesta vegada 'l govern anglés s' ha apoyat en la situació especial dels *witlanders* (forasters), per imposar al Transvaal determinadas condiciones atentatorias á la seva soberania. Pretengué Chamberlain que 'ls tals *witlanders* siguessen investits de iguals drets polítichs que 'ls Boers, reconeixentse'ls además certas facultats especials dintre de las Cámaras de que formessin part. Aixó pels Boers era tant com posar en planta aquell refrá catalá que diu: «Postes vindrán, que de casa 'us treurán.» Perque es de saber que 'ls *witlanders*, enllepolits per l' explotació de las mines d' or, podien arribar á contarse en número molt superior als mateixos Boers, y llavors se constituíen en árbitres de la nació. Lo mateix govern anglés s' hauria enuydat prou de que aixó hagués succehit molt prompte, y per aquesta bretxa, oberta en las institucions republicanas del Transvaal, al millor dia s' hauria anexionat al país pacíficament, com qui efectua un simple joeh de prestidigitació.

Pero Pau Krüger, lo president de la república transvaliana, es un home despert y que las veu venir de lluny. No en vá 'ls seus conciutadans tenen en ell posada tota la seva confiança, de tai manera que desde l' any 81, immediatament després de la derrota dels inglesos, han vingut reelegintlo sense interrupció. Donchs bé, en Krüger considerant que la majoria dels *witlanders* son passa-volants que no van al país sino ab lo propósit d' enriqueirse y fugir ab las butxacas plenas, considerá que no podia equipararse'ls ab els Boers que allí arrelan y crean familia. No per aixó la República tancava la porta á ningú, tota vegada que 'ls drets polítichs enterament iguals als dels Boers se concedían á tot foraster que portés en lo Transvaal set anys de residencia.

Aixó no convenia als plans de 'n Chamberlain, y després de moltas negociacions, en Krüger s' avingué á rebaxar á cinch els set anys de residencia, creyent que aquesta transacció bastaria pera conjurar lo conflicte.

Pero en realitat no va servir mes que per posar de relleu la bona voluntat

dels Boers, ja qu' es presumible que 'ls inglesos si no haguesen trobat aquest pretext n' haurian inventat un altre.

El fet es que 'n Chamberlain ansia arrodonir las possessions inglesas en tota aquella regió del continent africá. Las dos Repúblicas de origen holandés per una part li fan nosa y per altre li fan denteta ab las riquesas que en la terra y en lo sub-sol tenen acumuladas, y per aquest motiu ha decretat la seva desaparició costi lo que costi. A intentarho 'l mou, apart de la seva rapacitat mal encuberta, la situació crítica de certas companyias inglesas que tenen grossas sumas compromesas en las colonias africanas y per las quals la creixent prosperitat del Transvaal constituheix una molt seria amensassa.

De nou se presenta—al igual que succehi ab la guerra dels Estats Units ab Espanya—lo cas de la especulació despiadada y sense entranyas disposant de la sort dels pobles y de la vida dels exércits. Verdaderament hi ha que malehir de una civilisació dintre de la qual son possibles tals infamias, negació flagrant dels principis mes primordials de justicia y humanitat. ¡Llástima que 'ls pobles en massa no 's revoltin contra aquests malfactors dels milions, mil voltas mes facinerosos que 'ls bandolers que trabuch en ma surten á la carretera á soptar als viandants!

INMINENCIA DE LA GUERRA

Lo cambi de notas diplomáticas ha resultat completament inútil. De 'n Chamberlain pot dirse molt bé que no hi ha sórt pitjor que 'l que no hi vol sentir.

Cert que á Inglaterra s' han promogut corrents pacíficas, reclamant lo respecte als drets de un poble ignocent, y gelós de la seva independéncia. Pero la cridoria dels *jingoes* en favor de la guerra no cessa un instant, y además, allá talla 'l bacallá en Chamberlain y aquest la vol la guerra.

Lo únich que fá de moment es donar llargas á la qüestió, á fi de ultimar los preparatius. Es com lo pinxo que poch segur de las armas de que disposa, fá la gara-gara al séu enemich, esperant adquirirne de novas y d' efecte segur. No li bastan las tropas que te acumuladas en las colonias inmediatas al Transvaal, ni las que van arribanhi de la India. En la mateixa metrópoli s' organisan ab tota activitat fortas expedicions, y s' acumula una cantitat formidable de material de guerra. Molt será que 'ls inglesos no 's proposin emplear contra 'ls Boers las balas *dum-dum* de tan mortífers efectes, apesar d' estar prohibidas per las convencions internacionals fixant las lleys de la guerra.

Els Boers per la seva part no s' adormen. En primer lloch contan ab l' ajuda de la República de Orange, y no desconfian de obtenir l' apoyo de las aguerridas poblacions negras que ja están dels inglesos fins al cap de munt. Pero de qui 's refian sobre tot es de si mateixos. Desde 'l primer moment han quedat suspesos tots los traballs y aplanats tots los negocis, y la nació en massa s' ha aixecat en armas. Tots los homes desde 'ls 15 als 60 anys empuñan lo fusell: moltas donas s' uneixen á las forsas que s' han de batre y la concentració en las fronteras se ha portat á efecte ab maravellosa rapidés.

Tenen fama 'ls Boers de ser uns tiradors sense rival: d' ells se diu que allá ahont fixan l' ull, clavan la bala, y com l' entussiasme y la decisió no 'ls falta, es mes que segur, que fins en un cas advers, vendrán molt caras las sevas vidas. Lo recort de las derrotas que anys enrera infligiren als inglesos els infundeix una gran confiança, tant mes, quan avuy se veuhen manats pel mateix Pere Jaume Joubert, que á l' any 81 va conduhirlos á la victoria.

Mes si al últim han de sucumbir á la superioritat del anglés, per disposar aquest de tots los elements mes perfeccionats de la guerra á la moderna, es segurs que 'ls Boers que quedin ab vida, després de devastar son propi país y de cremar sas propias ciutats, poblacions y masos, anirán á refugiarse á qualsevol altra regió del Africa, conforme aixis ho tenen promés. Lo continent africá es prou gran pera donar alberch á un poble digne, honrat y treballador y ja acostumat á aquests éxodos penosos. Tot menos sucumbir al jou de una nació de rapinya á la qual odian ab tot lo cor.

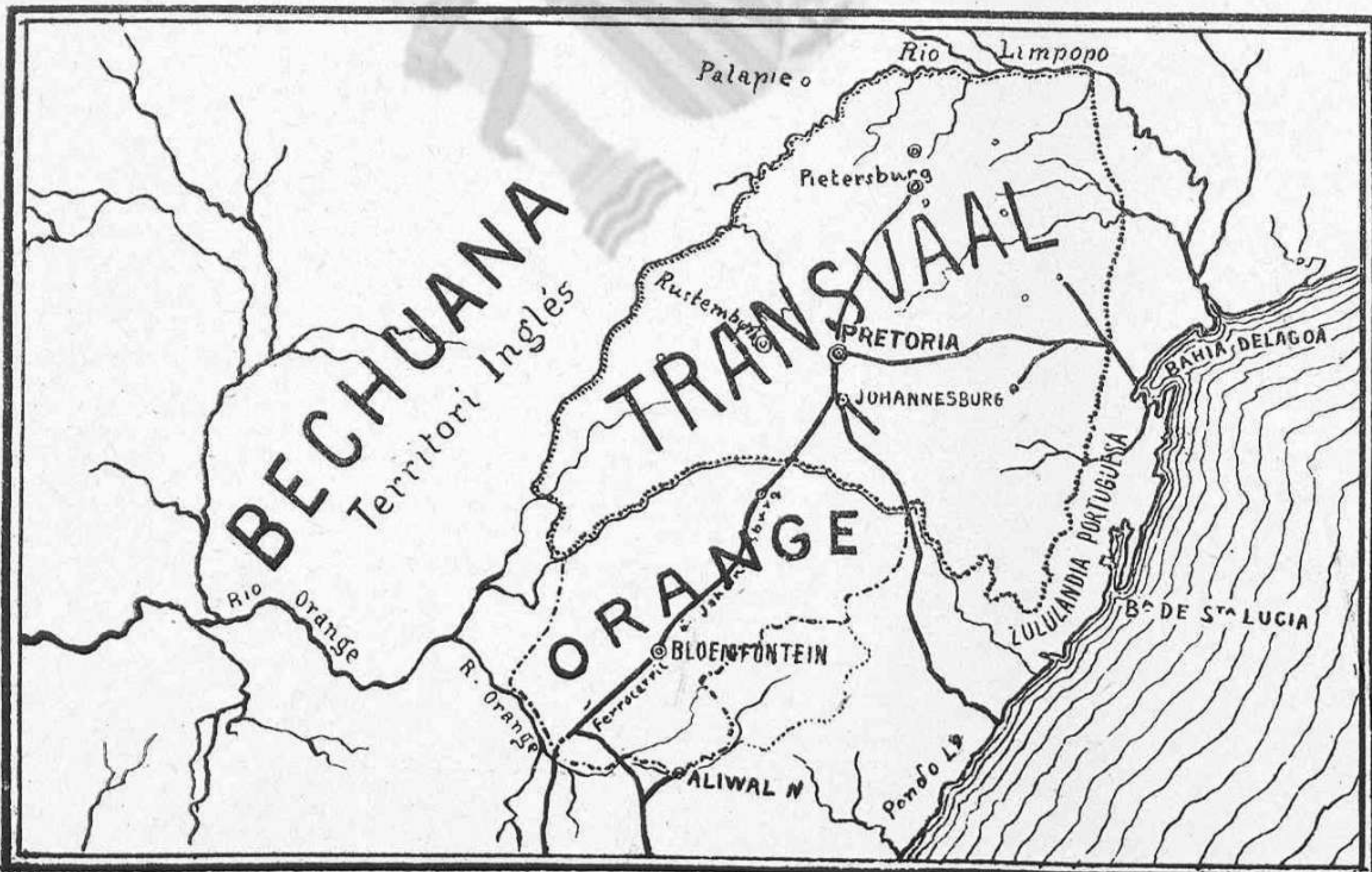
Hora sería ja de que 'l mon enter, víctima en tota la seva rodonesa, de las expoliacions británicas, participant dels justos odis dels Boers contra 'ls inglesos, afansés la causa de aqueix poble tan petit com digne d' admiració, ab l' apoyo de tota la humanitat civilisada.

Llavors igual que succeheix ab las mitjas, l' inmens poder de aquesta rassa de piratas, s' escorreria per un punt: pel Transvaal.

J. R. R.

ANTONI LOPEZ, editor. Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor.—Asalto, 63.—Barcelona.

Mapa de las repúblicas sud-africanas del Transvaal y Orange.